

DR. HABIL BÁRÁNDY GERGELY*

Emberkereskedelem vagy gyermek sérelmére elkövetett kerítés?

Egy legfőbb ügyészségi iránymutatás értelmezéséről

A Legfőbb Ügyészség Nyomozás Felügyeleti és Vádelőkészítési Főosztályának, valamint a Kiemelt Korrupciós és Szervezett Bűnözés Elleni Ügyek Főosztályának vezetői levélben arról tájékoztatták a fellebbviteli főügyészeket, valamint a megyei főügyészeket, hogy felülvizsgálták az emberkereskedelem büntette tárgyában korábban született legfőbb ügyészségi iránymutatást¹, azt a továbbiakban nem tartják fenn, s ügyintézési tapasztalataik alapján annak helyébe új iránymutatás lép.² Az új iránymutatás I. pontja alapján országszerte minősítik át a kerítés kiskorú sérelmére elkövetett minősített esetének büntettét emberkereskedelem büntettének minősített eseteire, amelyek lényegesen súlyosabb megítélésű bűncselekmények. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint erre alapvetően a konzumpció elve alapján nyílik lehetőség.³

Az ügyészségi irányelv alapvetően három nemzetközi jogforrásra hivatkozik:

- Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvényre (a továbbiakban Palermói Egyezmény)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. (a továbbiakban: európai parlamenti és tanácsi irányelv)

* *Ügyvéd*¹ NF. 3889/2014/7-I. számú legfőbb ügyészségi iránymutatás.² KSB. 3771/2018/5-I. és NF. 3889/2014/11. számú legfőbb ügyészségi iránymutatás.³ Uo. I./A. pont.

- Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellepezéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvényre (a továbbiakban: Egyezmény)

1. Konzumpció vagy specialitás?

Nem vitatható a legfőbb ügyészségi vélemény megállapítása, amely szerint az emberkereskedelem törvényi tényállásának egyes minősített esetei [Btk. 192. §

(2) bekezdése alapján a (4) és (5) bekezdései] látszólagos (heterogén) alaki halmazban állhatnak a kerítés minősített esetével. A vélemény szerint – amely alapján országszerte minősítik át a 18. életévüket be nem töltött sértettek sérelmére elkövetett prostitúciós bűncselekményt emberkereskedelemmé – ez a látszólagos halmaz a konzumpció elve alapján állapítható meg. Míg a látszólagos halmaz ténye nem, a következtetés, amely szerint emiatt az emberkereskedelem elnyeli a nála enyhébben büntethető kerítés büntettét már vitatható.

Alaki halmaz esetén, három elvet szoktunk nevesíteni, ami a halmazot látszólagos halmaztá teszi: a specialitás elvét, a szubszidiaritás elvét és a konzumpció elvét.

Utóbbi, a konzumpció elve akkor alkalmazható, akkor állapítható meg ez alapján látszólagos halmaz, ha „*az átfogó (és súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett) törvényi tényállás mintegy elnyeli, felemészti az enyhébbet...*”⁴ Feltéve, hogy a tényállások találkozása in abstracto (szükségképpen), ami 100%-os együttes előfordulást jelent, vagy gyakori (Ambrus – helyesen ezzel a szóval foglalja össze a bírói gyakorlatban kialakult rendszerinti és tipikus kifejezéseket), ami 70-80%-osat. Azaz a bűncselekmények kapcsolata már a törvényi tényállások szintjén kimutatható, azokat általánosságban meglévő előfordulás jellemzi. Nem egy véletlenszerű összetalálkozásról van szó, hanem olyan gyakori életbeli összefüggésről, amelyet vélelmezhetően a jogalkotó is figyelembe vehetett.⁵ A konzumpció csak kiegészítő szabály lehet a specialitás mellett. Van, hogy konzumpció érvényesül a specialitás elvével

⁴ Berkes György, Julis Mihály, Kiss Zsigmond, Kónya István, Rabóczki Ede: Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó.⁵ Ambrus István: Egység és halmaz – régi dogmatikai kérdés, új megközelítésben. Szegedi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék. 2014. 245–246. old.

„együttesen”. Akkor, amikor a súlyosabb megítélésű törvényi tényállás a speciális, és az enyhébb megítélésű a generálisabb, az átfogóbb. Fordított esetben azonban nem. Azaz a különös bűncselekmény, a több ismérvet tartalmazó rendelkezés, a *lex specialis derogat legi generali* elv alapján megelőzi az általánost, akkor is, ha az enyhébben ítélandó meg. Attól függetlenül, hogy a jogalkotó melyik törvényi tényálláshoz rendelt súlyosabb büntetési tételt.⁶ E vonatkozásban a tudományos megítélés és a joggyakorlat is konzekvens.

Az emberkereskedelem klasszikus fordulata (Btk. 192. § (1) bekezdés) esetében, amennyiben az elkövetett cselekmény a kerítés törvényi tényállásába is ütközik, álláspontom szerint is a konzumpció elve érvényesül. A (2) bekezdés szerinti fordulatnál, amelyről az ügyészségi iránymutatás ír, nem. A legegyszerűbb nyelvtani értelmezést alapul véve is kijelenthető, hogy a szexuális kizsákmányolás, melynek egyik formája a kerítés, speciális a kizsákmányoláshoz képest. Az ügyészségi iránylevél a Palermói Egyezményre, valamint az európai parlamenti és tanácsi iránylevélre hivatkozással – helyesen – állapítja meg, hogy e két jogforrás „*együttesen határozza meg, hogy a kizsákmányolás magában foglalja legalább a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit.*”⁷ Az ügyészségi iránylevél ugyan ezen jogforrásokra hivatkozva idézi fel, hogy azok alapján az emberkereskedelem – egyebek mellett – a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, kizsákmányolás céljából megvalósított cselekményeket foglalja magában.

A jogirodalomban nincs egységes álláspont azt illetően, hogy az egymással specialitás viszonyában álló bűncselekmények megalkotásának jogpolitikai indoka csupán az általános törvényi tényálláshoz képest egy súlyosabb vagy enyhébb megítélésű cselekmény sui generis bűncselekménnyé nyilvánítása lehet vagy esetleg más is. Hajlok arra, hogy több ok is lehet, hiszen e látszólagos halmazat létrejöhet akár úgy is, hogy ezt – éppen, mint a tanulmány tárgyát képező esetben – a jogfejlődés egyes bűncselekmények újradefiniálásával, mintegy véletlenül eredményezi.

A két törvényi tényállás, az emberkereskedelem és a kerítés tárgyalt esetei nincsenek pontos átfedésben. A speciális tényállás nem foglalja teljes egészében magában a generális diszpozíció valamennyi tényállási elemét. A bírói gyakorlat azonban a specialitás elvének alkalmazásánál ezt nem is követeli meg.⁸ De a prostitúciós bűncselekmények körében is erre hívja fel a figyelmet Ambrus István és Szomora Zsolt, amikor álláspontjuk szerint „*a kiskorú veszélyeztetésének Btk. 208. § (2) bekezdés a) pontja szerinti alakzata helyett a 18 év alatti személy prostitúcióra való fel-*

hívásával megvalósuló kerítés büntette [Btk. 200. § (2) bekezdés] a specialitás viszonyában áll.”⁹ Ambrus levezeti, hogy a szorosabb, illetve a tágabb értelemben használt specialitási elvekből a magyar jogalkalmazó egyértelműen a tágabbat alkalmazza, gyakorlatnak tekinthető, hogy a bíróságok olyan bűncselekmények találkozásakor is megállapítják e látszólagos halmazatot, amikor a speciálisnak tekintett tényállás a generális diszpozíció valamely tényállási elemét vagy elemeit nem tartalmazza, teljes egészében nem fedi le a generális tényállást, avagy csak bizonyos konkrét életbeli situációkban fedi le.¹⁰

2. A kitartottság minősített esetének értelmezése

A gyermek passzív alanyokkal kapcsolatban a jogi szabályozás kaotikus és ellentmondásos.¹¹ Az értelmezési anomáliákat szinte kódoló voltára egy doktori értekezés már 10 évvel ezelőtt felhívta a figyelmet.¹² A 2013-ban hatályba lépett új büntető törvénykönyv pozitív változásokat hozott.¹³ Azonban az új szabályozás számos ponton további értelmezési nehézségeket generált – sok más mellett a látszólagos alaki halmazatok, valamint a Btk. belső arányosságának körében is.¹⁴ A bírói gyakorlat már évekkel ezelőtt is ellentmondásos volt a prostitúciós bűncselekmények esetében, egy 2013-ban megjelent tanulmány például éppen a 18. életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett kerítés és más prostitúciós bűncselekmények ugyanabban az ügyben meghozott, három, merőben eltérő bírói ítéletét elemzi.¹⁵ A tanulmányban elemzett probléma egy részére – ami a kitartottság és a kerítés halmazati megítélését illeti – Kúria 7/2016. számú büntető elvi határozata iránymutatást adott, de számos kérdés azóta is nyitott. Az emberkereskedelemmel

⁹ Szomora Zsolt: Néhány gondolat a nemi erkölcs elleni bűncselekmények szabályozása kapcsán. Keresztmetszet. Tanulmányok fiatal büntetőjogászok tollából. Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 7. Szeged, 2005.

Ambrus, 244. old.

¹⁰ Ambrus, 241–243. old.

¹¹ Gál István László: Szempontok a nemi erkölcs elleni bűncselekmények új szabályozásához. Büntetőjogi Kodifikáció 2/2002. szám. 29–33. old.

¹² Szomora Zsolt: A nemi bűncselekmények egyes dogmatikai alapkérdéseiről. Doktori értekezés. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 2008.

¹³ Lásd: Gál, István László: A szexuális bűncselekmények az új magyar büntetőjogban. Elek, Balázs; Háger, Tamás; Tóth, Andrea Noémi (szerk.) Igazság, ideál és valóság: Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére Debrecen: Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, 2014. 115–151. old.

¹⁴ Lásd pl.: Gál István László: A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények. Pólt, Péter (szerk.) Új Btk. kommentár: 4. kötet, Különös rész Budapest. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013. 7–45. old. Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez. Magyar Jog, 2013. 11. szám. 656–657. old.

¹⁵ Gál Andor: A Debreceni Ítéletábra harmadfokú döntése a kerítésről. A gyermekprostitúció kizsákmányolásának büntetőjogi megítélése a gyakorlatban. JeMa, 2013. különszám.

⁶ Erről lásd: Ambrus, 241. old.

⁷ KSB. 3771/2018/5-I. és NF. 3889/2014/11. számú legfőbb ügyészségi állásfoglalás. I./A. pont.

⁸ Lásd pl. 3/2007. BJD, BH 1980.152., BH 2001.413., BH 2009.169., BH 2010.207. BH 2010. 236., EBH 2008.1854., EBH 2010.2119.

kapcsolatban keletkezett nemzetközi és a magyar jogrendszerbe beépült viszonylag új szabályok kétségkívül új kihívásokat tartogatnak a mind a jogértelmezés, mind pedig a jogalkotás területén.

Érdeemes egészen röviden kitérni konkrétan a 18. életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett kitartottság minősített eseteinek értelmezésére. A sértett esetleges kiszolgáltatott helyzetét – legalábbis a kiszolgáltatottság egy meglehetősen tág körét – kihasználó elkövetési módot a jogalkotó a kerítés törvényi tényállásán belül – a (4) bekezdésben – értékelte. A jogalkotási cél láthatóan az, hogy ezt a körülményt a jogalkalmazó e tényálláson belül értékelje. Abból, hogy a 18. életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett kerítést e minősítő körülménnyel egy szinten – szintén a (4) bekezdésben – szabályozza, levonható az a következtetés is, hogy a 18. életévét be nem töltött sértett esetében eleve vélelmezi a kiszolgáltatottságot, ahogy, megjegyzem, a Btk.-ban más bűncselekmények esetében is. Ez a következtetés még tényálláson belül, az (5) bekezdésben írt kétszeresen minősített eset megfogalmazásából is levonható, hiszen a 18. életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett kerítést csak akkor szankcionálja súlyosabban, ha azt megtévesztéssel, erőszakkal vagy fenyegetéssel követik el, s nem csupán az elkövetőnek való kiszolgáltatott helyzetét kihasználva. Ellentmondana az arányosság elvének, ha a jogalkalmazó súlyosabban – vagy akár ugyanúgy – ítélné meg azt az esetet, amikor a 18. életévét betöltött be nem töltött sértett kiszolgáltatott helyzetével visszaélve veszik rá a szexuális cselekmény végzésére, mintha ugyanezt erőszakkal teszik.

Az emberkereskedelem vonatkozásában a gyermek védelme érdekében a sértetti oldalon érthető jogpolitikai cél az, hogy a 18. életévüket betöltött sértettek esetében vélelmezi a jogalkotó a kiszolgáltatottságot. Ekkor azonban némi ellentmondás mutatkozik azzal a hazánkban is érzékelhető tendenciával, hogy a vétőképeség, a büntethetőség korhatára inkább lefelé mozdul. Némely bűncselekmény elkövetése esetén 12 éves kortól vélelmezi a jogalkotó azt a belátási képességet, ami a büntethetőséget megalapozza.¹⁶ Ha a két jelenséget egy példában összehozzuk, disszonancia érzékelhető abban a most már Magyarországon is tetten érhető nemzetközi jogalkotási trendben, hogy mondjuk egy 17 éves prostituáltat futtató 16 éves tettes büntethető, meghozza nem is kerítés, hanem emberkereskedelem miatt, ugyanis a nála egy évvel idősebb prostituált esetében a belátási képesség hiánya miatt törvényi vélelem feltételezi a neki való kiszolgáltatottságot.

3. A jogalkalmazói jogértelmezés határaitól

a) alkotmánybírói megközelítésben

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint, „a bírói jogalkotás», amíg az kizárólag a jogszabályok értelmezésén alapul (amíg a bírói-ítélkezési hatalom nem veszi át alapvetően és közvetlenül a jogalkotás funkcióját), nem kerül ellentétbe a hatalommegosztás elvével.”¹⁷

A testület egy másik, a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozatot alaptörvény-ellenessé nyilvánító határozatában azonban rögzíti azt az axiómát is, hogy „a jogszabály-értelmezés természetesen visel magán olyan jegyeket, melyeken keresztül e tevékenység – különösen a Kúria esetében – a jogalkotás határán járhat, de ez a jogszabályoknak való alárendeltségen nem változtat. A jogértelmezésre – akár az adott jogvitához kötődően, akár, mint jelen esetben a tartós jogalkalmazási gyakorlat egységének biztosítására irányulóan – csak a jogi szabályozás keretei között kerülhet sor. A bírói hatalom tehát alapvetően és közvetlenül nem veheti át a jogalkotás funkcióját egyik – a hatalommegosztás rendjében erre feljogosított – szervtől sem.”¹⁸

Jakab András helyesen mutat rá arra, hogy „az Alaptörvény bírói jogértelmezésre vonatkozó legfontosabb újítása az objektív teleologikus értelmezés előírása.”¹⁹ Sőt, osztom azt az álláspontját is, hogy helyes volna, ha a sablonos és futószalag-szerű jogalkalmazás helyett a társadalmi problémákon való gondolkodás és az arra való válaszkérés egyre inkább a magyar bírák mentalitásává válna, s kevésbé idegenkednének e kreatív lehetőségtől. Mindazonáltal a teleologikus jogértelmezésnek is vannak alkotmányos határai.

„Márpedig abban az esetben, ha a teleologikus értelmezést az adott jogág normáinak értelmezése során elfogadott egyetlen más interpretációs módszerrel sem lehet igazolni, úgy a jogegység biztosítására irányuló jogalkalmazói döntés szinte szükségképpen átveszi a jogalkotó jogkörét.”²⁰

Jakab emellett felhívja a figyelmet a szubjektív teleologikus értelmezés veszélyeire is, amikor a jogalkalmazó nem valamely rendelkezés vagy az egész jogrendszer objektív céljára, hanem a konkrét jogalkotó konkrét céljára hivatkozik.²¹ E körben – Jakab is hivatkozik rá – e jogértelmezési mód komoly kritikáját ol-

¹⁷ ABH 2004, 551, 571., ABH 11/2015. (V. 14.) Indokolás [27]

¹⁸ ABH 19/2017 (VII. 18.) Indokolás [28–29]

¹⁹ Jakab András: A bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. JeMa, 2011/4. 93–94. old.

²⁰ ABH 19/2017 (VII. 18.) Indokolás [25]

²¹ Jakab, 89–90. old.

¹⁶ Bárány Gergely – Bárány Aliz: Gondolatok az új Büntető törvénykönyv elvi jelentőségű rendelkezéseiről. Büntetőjogi Szemle, 2013/3. szám.

vashatjuk Kiss László alkotmánybíró különvéleményében is.²² De a szubjektív teleologikus jogértelmezés további alkotmányos kritikájára e különvéleményben Kiss László is felhívja a figyelmet egy közvetlenül a rendszerváltozáskor meghozott alkotmánybíróági határozat kapcsán, melyben a párhuzamos indokolást megfogalmazó alkotmánybíró ezt az értelmezési módot kifejezetten elvetendőnek ítéli. Így e néhány példa kapcsán is jól látható, hogy az Alkotmánybíróság fennállása óta mennyire óvatos e jogértelmezési mód alkalmazását illetően.²³ Különösen érdemes minderre odafigyelni akkor, amikor a teleologikus – főképpen a szubjektív teleologikus – értelmezést egyidejűleg más értelmezési módszer nem igazolja.

Esetünkben – az ügyészégi érveléssel ellentétben a fentiekben kifejtettek miatt – nem lehet sem nyelvtani, sem logikai, sem pedig rendszertani értelmezéssel az iránymutatásban foglalt következtetésre jutni. Ahogyan, megjegyzem, történeti értelmezéssel sem. Sőt, jelen esetben az iránymutatásban foglaltakat még a teleologikus értelmezési módszerrel sem lehet igazolni.

b) a nemzetközi egyezmények tükrében

Az ügyészégi iránymutatásban idézett összes nemzetközi jogforrás az emberkereskedelem részeként határozza meg a prostitúció révén megvalósuló szexuális kizsákmányolást. A gyermek fogalma a 18. életévét be nem töltött sértettet jelenti, akinek a kizsákmányolásba való beleegyezése nem vehető figyelembe, akárcsak a kiszolgáltatott helyzetben lévő sértett beleegyezése.²⁴ Az európai parlamenti és tanácsi irányelv kiszolgáltatott helyzetnek azt tekinti, amelyben „az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek.”²⁵

Az ügyészégi irányelv által hivatkozott Egyezmény előírja a tagállamok számára az emberkereskedelem büntetőjogi szankcionálását, így ezen belül a szexuális kizsákmányolás büntetendőségének megteremtését is.²⁶ Nem írja elő azonban sem az egyezményben definiált büntetendő magatartások kötelező megnevezését a tagállami büntető törvényben, sem a szank-

ció mértékét, csupán a szankcionálandó magatartások körét, valamint a minősített esetek körét.²⁷ A Palermói Egyezmény hasonlóképpen rendelkezik, de még a minősített esetek körét sem említi.²⁸ Az európai parlamenti és tanácsi irányelv azt határozza meg, hogy a tagállamok az irányelvben részletezett magatartásokat legalább 5 évig terjedő, kiszolgáltatott személy és gyermek sérelmére elkövetett cselekmény esetében pedig legalább 10 évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálják.²⁹ Ennek a magyar szabályozás jórészt megfelelő, hiszen a kerítés büntetének alapesete 5 évig, a minősített esete pedig 2–8, illetve 5–10 évig terjedő szabadságvesztés. Kétségtelen, hogy nem minden, a kiszolgáltatott és gyermekkorú személyek sérelmére elkövetett kerítés esik a 10 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett minősített eseti körbe, azonban ennek korrigálása jogalkotói hatáskör.

A magyar jogalkotó – megjegyzem, az idézett nemzetközi jogforrások elfogadását követően hatályba lépett büntető törvénykönyvben – úgy döntött, hogy a szexuális kizsákmányolás egyes eseteit nem az emberkereskedelem törvényi tényállásán belül rendeli büntetni, hanem speciális törvényi tényállást alkot – bár talán szerencsésebb úgy fogalmazni, hogy őriz meg – ezekre az esetekre. S ezt teheti is, hiszen az ügyészégi irányelv által hivatkozott nemzetközi jogforrások egyike sem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy az ott emberkereskedelemtől definiált elkövetési magatartások bármelyikét is emberkereskedelem alcím alatt kell vagy ajánlott pönalizálni a tagállami jogrendszerben.

E körben kell kiemelni még, hogy ha az ügyészégi iránymutatás a nemzetközi jogforrások logikáját követné, minden 18. életévét betöltött sértett sérelmére megvalósított kerítést emberkereskedelemtől kellene definiálnia. Tekintettel arra, hogy a gyermek sértettek sérelmére elkövetett prostitúciós cselekmények mindegyike esetében a kiszolgáltatott helyzetet vélelmezi mind az Egyezmény, mind a Palermói Egyezmény, mind az európai parlamenti és tanácsi irányelv, még hozzá megdönthetetlen vélelemként. Ekkor azonban egyértelműen kiüresítené a Btk. 200. § (4) bekezdésének a) pontját, amivel jogalkotói hatáskört sértene. Ebből viszont az Alkotmánybíróság a 2/2016-os büntető jogegységi döntését hatályon kívül helyező döntését is figyelembe véve az a következtetés vonható le, hogy akár egy kimondottan rossz, ellentmondásos és igazságtalan jogi szabályozás esetében is alkotmányosértő az ilyen jogértelmezés.

²² 675/B/2001. AB hat., ABH 2002. 1320, 1344–1345.

²³ Lásd: ABH 23/1990. Sólyom László párhuzamos indokolása.

²⁴ Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvény. 4. cikk. Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelvére az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. 2. cikk (3), (4), (5) és (6) bekezdés. Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény. 3. cikk.

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelvére az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. 2. cikk (2) bekezdés.

²⁶ Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének kihirdetéséről szóló 2013. évi XVIII. törvény. 18. és 19. cikk.

²⁷ Uo. 23. és 24. cikk.

²⁸ Az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 2006. évi CII. törvény. 5. cikk.

²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról. 4. cikk (1) és (2) bekezdés.

Méltányolható az ügyészség törekvése, hiszen valóban indokolatlan, hogy általában a kizsákmányolások között éppen a szexuális kizsákmányolás legyen az enyhébben büntethető elkövetési alakzat. Kiemelném azonban, hogy ez nem az egyetlen olyan eset, ahol a specialitás elve kvázi privilegizációhoz vezet, mégis az enyhébb törvényi tényállás megállapítása a törvényes. Így például a Btk. 181. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti kóros szenvedélykeltés tényállása egy az egyben beleillik a kiskorú veszélyeztetésének a Btk. 208. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt tényállásába. Utóbbi elvileg szubszidiárius bűncselekmény, a kóros szenvedélykeltés büntetési tétele azonban alacsonyabb, így a BKv 34.-ben kifejtett elvek szerint valóságos alaki halmazatban állhatnának, csak hogy ennek a specialitás útját állja. Ennek révén tehát nem 5 évig, hanem csupán 2 évig tartó szabadságvesztés a kiszabható büntetés.

A megoldás az, hogy amint az a hatályon kívül helyezett jogegységi döntés után is történt, a jogalkalmazó egyeztet a jogalkotóval, s a gyakorlatban felmerült probléma jogalkotás útján való megoldását kéri. Tóth Mihály egy másik, hasonló szituáció kapcsán rámutatott arra, hogy az elkövető indokolatlan előnyben részesül, ha a specialitás elve alapján a befolyással üzérkedés a helyes minősítés, és nem csalás. A megoldási javaslata azonban alkotmányos, álláspontja szerint, de lege ferenda szubszidiárius bűncselekményként kellene meghatározni a befolyással

üzérkedést.³⁰ Az alkotmányossági érveken túl, kiemelés érdemel, hogy amennyiben jogértelmezés útján és egyes elkövetési magatartások körére szűkítve, nem koherens módon minősítenek emberkereskedlemmé korábban kerítésnek értékelt elkövetési magatartásokat, sérülni fog a Btk. belső arányosságának elve. Ahogy példaként fentebb kifejtettem, súlyosabb szankcióval sújtják majd azt, aki a gyermek kiszolgáltatott helyzetét kihasználva húz hasznot annak prostitúciós tevékenységéből, mint aki erőszakkal kényszeríti ugyanerre.

A jogalkotónak a 18. életévüket be nem töltött paszszív alanyok sérelmére elkövetett prostitúciós és más nemi bűncselekmények anomáliáinak kiküszöbölésével egyidejűleg, esetleg érdemes lehet fontolóra vennie az emberkereskedelem törvényi tényállásának revízióját. Annak érdekében, hogy maradéktalanul megfeleljünk a nemzetközi kötelezettségeinknek, hogy a hazai büntetőjogi terminológia és struktúra közelítsen a nemzetközi jogfejlődés eredményeihez, s hogy a gyermekek sérelmére elkövetett emberkereskedelem, és e bűncselekmény speciális esetének tekinthető prostitúciós célból történő kizsákmányolás büntetési tételkeretei a törvénykönyv belső arányossági elveinek is megfeleljenek; ezt azonban helyette a jogalkalmazó nem teheti meg. ■

³⁰ Tóth Mihály: A befolyással üzérkedés a vagyoni elleni bűnözés, a korrupció és a lobbizás határán. In Nagy Ferenc (szerk.): Bűnügyi mozaik. Tanulmányok Vida Mihály 70. születésnapjára. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2006. 201–202. old.